

A sarlósfecske (*Cypselus apus* L.) megtelepedése Budapesten.

Irta: DR. DORNING HENRIK.

Noha már 30 éve figyelem Budapest madárvilágát, 1916-ig soha sem észleltem, hogy a sarlósfecske a költési idő alatt itt tartózkodott volna. Csupán átvonulókat láttam.

1916. június 5-én 3 drb. sarlósfecskét pillantottam meg a Műgyetemnek a holt Dunaágra néző oldala mögött. Ettől kezdve naponta láttam őket Budának ezen a részén. A közeli magas tűzfalak körül röpködtek, különösen a Kende-utca táján. Számukat július elején 10—12-re becsültem. Kétségtelennek vettem, hogy itt költenek. Ezért már a „Természettudományi Közlöny“ 1916. évi júliusi füzetében (48. kötet 471—472. o.) beszámoltam a madár megjelenéséről, a fészkelőhely felkereséséhez az olvasók támogatását kérve. Ennek eredményeképpen dr. Kováts János tanár azt közölte, hogy a sarlósfecskék az I. ker. Mozdony-u. egyik magas házának tűzfalában fészkeltek. Későn kapván az értesítést, csak 1917-ben kezdhettem meg a megfigyelést a Mozdony- (ma Fery Oszkár-) utcában. Az elsőket már május 2-án láttam a Műgyetem mögött. A Mozdony-utcában azonban csak május 10-én pillantottam meg őket, hamarosan megállapítva, hogy az említett épületnek a Hantos-utca felé néző tűzfalában, a negyedik emelet magasságában, 2 négyzetes falirést foglaltak el, amelyek átmérője kb. harmadfél ujjnyi. Itt az egész költési idő alatt ki s be jártak, de a Műgyetem táján is láthatók voltak, ahol VII. 31-én 12—15 darabot is megszámoltam. Az utolsó aug. 2-án mutatkozott.

Ezzel véglegesen megállapíthattam, hogy a sarlósfecske Budán, a Gellérthegy déli- és délnyugati lejtője mellett megtelepült. Ezeknek az észleleteimnek egyrészét már 1917-ben közöltem a Természettud. Közlönyben. („A sarlósfecskéről és budapesti fészkeléséről“ 49. kötet 441—442. o.)

1918-tól 1928-ig évről-évre sikerült megállapítanom, hogy a sarlósfecskék május hó első felében mindig megérkeztek a megjelölt városrészbe, állandóan láthatók voltak az egész költési időszak alatt és július legvégén vagy augusztus első napjaiban tűntek el. Az utóbbi 11 évben a következő napokon láttam az elsőket: 1918. V. 15., 1919. V. 17., 1920. V. 8., 1921. V. 10., 1922. V. 5., 1923. V. 1., 1924. V. 7., 1925. V. 8., 1926. V. 8., 1927. V. 2., 1928. IV. 30. Évek óta nem láttam azonban, hogy az 1917-ben lakott tűzfal valamelyik hézagába bebujtak volna. A városnak ebben a részében nagyon sok a csupasz tűzfal s így igen nehéz megállapítani, melyikben

találtak alkalmasabb téglaréseket s ezért hová tették át a tanyájukat. 1926-ban a Kende-utca egyik tűzfalában fedeztem fel egy pár fészkelő helyét. Ugy tetszik, elszórtan fészkelnek itt az alkalmas téglarésekből, de egészben véve nem nagyon szaporodtak el. A város egyéb részén is csak ritkán mutatkoznak.

Felmerül ezután a kérdés, egészen új megtelepedés-e a budapesti vagy pedig csak visszatérése a sarlósfecskéknek? Lehetséges volna ugyanis, hogy itteni régebbi telepük kipusztult s azért hiányoztak számos éven át.

A magyar madártani irodalomból egyetlen oly adatot sem ismerek, amely szerint a madár Budapesten régebben költött volna. FRIVALDSZKY JÁNOS ugyan megemlíti „Aves Hungariae“ c. művében, hogy a Magyar Nemzeti Múzeumban 3 sarlósfecske van, amely (állítólag) Budapestről származik, ezek körül azonban 2 májusban és 1 júniusban lövetett, ami valószínűvé teszi, hogy vagy átvonulók, vagy a kedvezőtlen időjárástól elbágyadt kóborlók voltak. Ugyancsak FRIVALDSZKY mondja, mint egy más kiadvány munkatársa (DR. MARGÓ TIVADAR: „Budapest és környéke állattani tekintetben“ 1879.), hogy a sarlósfecskét „Budapest környékén többször észlelték.“ Ha tudomása lett volna itteni fészkeléséről, bizonyára nem ezt írta volna.

Az elmondottak szerint valószínű, hogy a sarlósfecske nem fészkel Budapesten az utóbbi évtizedekben, sőt a múlt században sem. Megtelepedését tehát újnak, vagy legalább viszonylagosan újnak kell tekintenünk.

További kérdés, miért nem fészkel eddig Budapesten, jóllehet a 68° északi szélességtől kezdve le a Közép-tengerig egész Európát lakja, s keleten és nyugaton, hegyes, dombos és lapos vidéken, szárazabb és nedvesebb éghajlat alatt egyaránt előfordul. Nem tarthatom akadálynak, hogy Budapesten a június vége és július eleje száraz szokott lenni, mert a sarlósfecskének sokkalta többet árt a nagy lehülés és a tartós esőzés. Távolmaradásának okát én inkább abban keresem, amit NAUMANN mond róla, hogy különösen a régi nagy városokat kedveli, ha bennük jó magas, öreg épületek, főként nagy templomok, várkastélyok és tornyok vannak, ott pedig hiányzik, ahol effélék nincsenek s ezért ritka a falvakban. NAUMANN szerint 50 lábnál alacsonyabban ritkán fészkel, de HARTERT megjegyzi, hogy inkább csak 20 lábról lehet beszélni. Azt is hozzáfűzi, hogy nem annyira az épületek magassága vonzza, mint inkább a tetőszerkezetük minősége, valamint a fészkelőhelyek csendes és hozzáférhetetlen volta. (NAUMANN: „Naturgeschichte d. Vögel Europas“ Herausgeg. v. dr. C. R. HENNICKE. B. IV. S. 232—238.) Ezt megerősíti VOIGT-nak az a közlése, („Deutsches Vogelleben“. Teubner 1918, p. 16), hogy a kelet-németországi tóvidéken egyemeletes falusi házak hullámosan hajló tetőcserepei alatt is fészkelnek. Még jobban tárgyavágónak tartom FLOERICKE „Vogelbuch“. Stuttgart—Wiesbaden 1922. p. 302) megállapítását, amely szerint újabban keletkezett és modern városokban, melyekben kevés a

régi falazat, sokkalta ritkább a sarlósfecske, mint az olyanokban, amelyek megőriztek még valamelyes középkori mázat.

Egyik író sem mondja meg azonban, hogy a sarlósfecske miért szereti az igen öreg magas épületeket, pedig ez nézetem szerint könnyen megmagyarázható. A nagyrészben terméskőből épült, cikornyás tetejű, viharvertfalu épületekben mindenesetre sokkalta több a kellő terjedelmű hézag és odu, mint a téglából rakott, zárttetőzetű s azonfelül gyakrabban is tatarozott újabbkeletű építményeken.

Tudjuk, hogy a régi, középkorias Buda a közel 150 éves török hódoltság, főként pedig az 1686. évi nagy döntő ostrom alatt egészen elpusztult. E pusztulást még tetőzte az 1723. évi — robbanással kapcsolatos — nagy tűzvész. Pestnek is ez volt a sorsa. Az azóta épült város eleinte alacsonyabb házakból állott, a magasabbak meg már úgy épültek, hogy nem nyújtottak kedvező fészkelőhelyeket a sarlósfecskének. Ezért, továbbá azért, mert fészkelőhelyéhez egyébként is nagyon ragaszkodik, hosszú időn át nem telepedett meg Budapesten, a mai nagyságában modern városban.

Még egy utolsó kérdésre kellene felelnünk: miért telepedett meg most, jölehet a gyűrűzési adatok és egyéb megfigyelések szerint szinte konokul ragaszkodik a fészkelő helyéhez? Nézetem szerint ennek kettős oka van. Egyik az, hogy a háborút megelőző 10 év alatt Budának az említett részén nagyon sok magas épület emeltetett, amelyeknek üres telkekre néző magas, csupasz tűzfala van. Ezekben vannak itt-ott, hozzáférhetetlen magasságban, oly lyukak, amelyek némelyike megfelel a sarlósfecskének. Egyes helyeken, mint a Kende-utcában, a tűzfalak úgy sorakoznak, hogy egy régi vár bástyáira emlékeztetnek. Ez adhatta az alkalmat a megtelepedésre, az okot pedig az, hogy a *sarlósfecskék kiszorultak valahol az eredeti fészkelőhelyeikről!* Ez pedig 1914—15-ben, de még később is, többfelé bekövetkezett a háboru pusztításai folytán.

CHERNEL emliti („Magyarország madarai“) úgyszintén Dr. NAGY JENŐ („Madártani vázlatok a pancsovai nagyrétből.“ Aquila, Tom. XXVIII. p. 55.), de magam is tapasztaltam, hogy a sarlósfecskék szászámra lakták volt a dunamenti semendriai (smederevói) régi vár falait. A Szerémségben különben nemcsak a Dráva, hanem a Száva és a Duna mentén is a folyók magas löszpartjaiban is fészkeltek. (MOJSSISOVICS : „Das Thierleben der oest-ung. Tiefebene“ p. 127. és Dr. NAGY JENŐ említett tanulmánya). Ezekről a helyekről nagy részüket elüldözhetette a háboru. A semendriai vár falaitól legalább feltétlenül búcsút kellett venniök, mert 1915. évi október hó 6-án és 7-én, mikor a MACKENSEN-hadsereg a Dunán átkelni készült, ez a vár pusztító tüzérségi tűz alá került s falai egészen összeomlottak. Városok és községek is sokat szenvedtek már a háboru első éveiben s bizonyára több helyen elpusztultak az alkalmas fészkelő helyek.

Ez kényszerített egyes sarlósfecske-csapatokat arra, hogy máshol keressenek otthont, s így juthattak el Budára. Nézetemet megerősíti SCHENK HENRIK-nek az az észlelése, hogy Óverbázon a sarlósfecske csak 1920. óta fészkel s ott is új telepes („Változások a helyi faunában“ Aquila, Tom. XXVIII. p. 184—185.). 1927. június hó végén különben Baján is látni véltem egy sarlósfecskét a szerb templom tornyánál.

Én azt hiszem, hogy a világháború még igen sok más helyen is arra kényszerítette a sarlósfecskéket, hogy új otthont keressenek. Ezért bizonyára több városban, vagy faluban történt új telepedés vagy legalább nagyobb szaporodás. Nagyon kívánatos volna, ha más megfigyelők is számbavennék ezt a körülményt s közölnék az idevágó észleléseiket.

Megjegyzem még, hogy a sarlósfecske a régi Magyarországon sem költött minden olyan városban, ahol jelenlétét elvártuk volna. ZEYK MIKLÓS „Erdély madarai“ c. hátrahagyott kéziratában, mely 1850. körül készült (Aquila, Tom. XXVII. p. 124—125.), a többek közt ezt írja róla: „Nem ritka. Városainkban sehohsem találtam fészkelve (ha csak Brassóban és a Székelyföldön nem fészkezik, hol nyárban nem utaztam) stb.“ Ebből kétségtelen, hogy Nagy-Enyeden és környékén, ahol ZEYK lakott, abban az időben nem fészkel, noha tudjuk, hogy egyébként Erdélyben sok helyen otthonos s nemcsak régi épületeken, hanem még elhagyott harkályodvakban is fészkel (SZEMERE LÁSZLÓ: „Népies madárnevek“ Aquila, Tom. XXVII. p. 264.). A mai Magyarországon is hiába kerestem 1923. május 23-án Miskolcon és a diósgyőri várromnál, pedig azt hihetnők, hogy itt kell költenie, hiszen a Bükkben fossilis madárként is előfordul (LAMBRECHT KÁLMÁN: „Magyarország fossilis madarai“. Aquila, Tom. XIX. p. 302.). 1926. június hó 10-én kerestem a visegrádi romnál, de nem találtam s Győrött sem láttam. Ráakadtam azonban Sopronban és Szombathelyen (utóbbira lásd Dr. FROMM GÉZA közlését is. Aquila, Tom. XXXII.—XXXIII. p. 82.). Fészkel még Kőszegen, Pécsen és Pécsváradon. Talán Szentgotthárdon is otthonos, mert NÁDASSY KÁLMÁN ottani vonulási jelentéseiben állandóan szerepel. Ezek a helyek mind az ország nyugati és délnyugati határai közelébe esnek.

Valószínű, hogy a felsoroltakon kívül van még egy-két hely hazánkban, ahol fészkel a sarlósfecske, mert ismétlődő vonulási adatai is több helyről szerepelnek. Az alföldi városainkból azonban hiányzik s a mai Magyarország Alföldjén legfeljebb mint átvonuló vagy alkalmi látogató kerül itt-ott a szemünk elé.*

* A Madártani Intézetnek részben irodalmi adatokon, részben kéziratokon nyugvó feljegyzései szerint, a mai Magyarország területén költött még a sarlósfecske Heves-vármegyében a siroki és szarvaskői várromokon és egy sziklacsoportozaton (Istenmező) Veszprémvármegyében a ceszneki várromon, azután meredek partoldalokban a Balaton mellett Szemes közelében, valamint a Duna mellett Paks közelében. Ezek közül az

Die Ansiedlung des Mauerseglers (*Cypselus apus* L.) in Budapest.

Von: DR. HEINRICH DORNING.

Obwohl ich seit 30 Jahren die Vogelwelt von Budapest beobachte, hatte ich bis zum Jahre 1916 nie wahrgenommen, dass sich Mauersegler während der Brütezeit hier aufgehalten hätten. Man konnte bloß Durchzügler sehen.

Am 25-ten Juni 1916 bemerkte ich drei Mauersegler, die hinter den, an die sogenannte „tote Donau“ grenzenden Gebäuden der technischen Universität in Buda (Ofen) herumflogen. Hier haben die vor dem Kriege erbauten mehrstöckigen Häuser viele hohe freistehende Feuermauern (Brandmauern); diese wurden umkreist. Seit diesem Zeitpunkte sah ich die Segler Tag für Tag, oft auch mehrere gleichzeitig, und konnte ich ihre Gesamtzahl anfangs Juli auf 10—12 Stück schätzen. Da ich annehmen musste, dass sie hier brüten, ihren Nistort jedoch nicht auffindig machen konnte, berichtete ich im Juli-Hefte der Zeitschrift „Természettudományi Közlöny“ über meine Beobachtung, und bat die Leser mir behülflich zu sein. Anfangs August — für dieses Jahr schon verspätet — erhielt ich auch eine Mitteilung der Redaktion, wonach Gymnasialprofessor DR. JOHANN KOVÁTS beobachtet hatte, dass die von mir erwähnten Neuankömmlinge in einer hohen Feuermauer einer etwas weiter südwestlich gelegenen Gasse in Buda nisteten.

Im Frühjahr 1917 sah ich am 2-ten Mai die ersten Segler hinter der technischen Universität. In der durch DR. KOVÁTS bezeichneten Gasse bekam ich sie erst am 10-ten Mai zu Gesicht, konnte aber alsbald feststellen, dass hier in der Feuermauer eines hohen Wohnhauses zwei Mauerlöcher besetzt wurden, welche sich — mit einem Durchmesser von etwa dritthalb Fingerbreite — in der Höhe des vierten Stockes befanden. Hier flogen sie während der ganzen Brütezeit aus und ein, waren aber

adatok közül azonban a legujabb is 1909-ből ered, a legrégebbről pedig 1868-ból. Így nem bizonyos, hogy megvannak még ezek a telepek, az egyik vagy a másik pedig csak próbálkozás is lehetett. Az itt szóbanforgó régebbi adatoknál azt sem tartom kizártnak, hogy a megfigyelő csak átvonulókat, vagy alkalmi kóborlókat látott s tévesen következtetett a fészkelésre. Érdekesebb adat, amit VASVÁRI MIKLÓS dr. közölt velem. 1928. VI. 18-án nagyobb csapat *Cypselus*-t látott az Örkény határában levő Madarastónál, s KOMJÁTHY alezredestől azt hallotta, hogy az ottani erdő nyárfáinak odvaiban fészkelnek. Már most Örkény az Alföldön van, légvonalban kb. 50 km-re Budapestről délkeletre. Ha itt fészkelhetnek, akkor Budapestről sem tarthatta őket távol az éghajlat, hanem csak valamilyen más ok. Ez az adat tehát az én álláspontomat erősíti meg. DR. DORNING.

auch in der Umgebung der technischen Universität sichtbar, wo ich am 31-ten Juli sogar 12—15 Stück zählen konnte. Der letzte zeigte sich am 2-ten August.

Hiemit war endgültig festgestellt, dass die Mauersegler sich in Budapest, und zwar am rechten Donauufer, in jenem südwestlichen Teile von Buda, welcher sich neben dem südlichen und südwestlichen Hange des „Szent Gellérthegy“ (Blocksberg) ausbreitet, angesiedelt hatten. Ich berichtete auch hierüber in der bereits genannten Zeitschrift (Tom. XLIX. p. 441—442.).

In den Jahren 1918—1928 konnte ich feststellen, dass die Segler im Mai stets ankamen, und sich in einigen Paren während der ganzen Brütezeit in der genannten Gegend in Buda aufhielten. Die ersten sah ich an den folgenden Tagen: 1918. 15. V., — 1919. 17. V., — 1920. 8. V., — 1921. 10. V., — 1922. 5. V., — 1923. 1. V., — 1924. 7. V., — 1925. 8. V., — 1926. 8. V. — 1927. 2. V., — 1928 30. IV. — Sie scheinen sich jedoch nicht stark vermehrt zu haben. Auch zeigen sie sich selten in anderen Teilen der Hauptstadt.

Nun stellt sich die Frage, ob diese Ansiedlung des Mauerseglers eine ganz neue ist, oder bloß eine Wiederaufnahme des hiesigen Brütens. Es könnte nämlich angenommen werden, dass sie vor Jahren hier gebrütet hatten, jedoch aus einem unbekanntem Grunde vorübergehend weggeblieben sind.

Mir ist aus der ungarischen ornithol. Literatur keine einzige Mitteilung bekannt, wonach der Segler früher in Budapest gebrütet hätte. JOHANN VON FRIVALDSZKY gibt in seinem Werke „Aves Hungariae“ wohl an, dass im ungarischen National-Museum drei Stück Mauersegler aufbewahrt sind, die aus Budapest stammen (sollen), von diesen wurden jedoch zwei im Mai, und eins anfangs Juni erbeutet, wonach die Wahrscheinlichkeit vorliegt, dass sie Durchzügler, oder wegen ungünstiger Witterung ermattet herumstreichende waren. Ebenfalls FRIVALDSZKY sagt als Mitarbeiter in einer anderen Publikation (DR. MARGÓ TIVADAR: „Budapest és Környéke állattani tekintetben“ 1879. — Budapest und Umgebung in zoologischer Hinsicht), dass „der Mauersegler in der Umgebung von Budapest mehrfach beobachtet wurde“. Dies beweist zur Genüge, dass ihm der Segler als Brutvogel in Budapest unbekannt war.

Müssen wir nach dem Gesagten annehmen, dass die Segler in Budapest bisher überhaupt nicht heimisch waren, so wäre die weitere Frage zu beantworten, was hievon die Ursache sei. Klimatische Besonderheiten oder die geographische Lage können kaum in Betracht gezogen werden, da doch die Segler vom Mittelmeere bis zum 68-ten nördlichen Breitengrade beinahe überall anzutreffen sind, sowohl in bergigen Gegenden, wie auch im Tieflande.

Meinerseits glaube ich den Grund ihres bisherigen Fehlens darin erblicken zu können, dass das alte Buda (Ofen) während der nahe 150 jährigen türkischen Herrschaft und infolge der Belagerungen, hauptsächlich der letzten vom Jahre 1686, beinahe gänzlich demoliert wurde, wodurch die Stadt ihr mittelalterliches Gepräge ganz verloren hat. Der Wiederaufbau ging langsam vor sich, kam durch eine fürchterliche Feuersbrunst im Jahre 1723 ganz in's Stocken. Auch ansonsten waren die anfänglichen Neubauten niedrigere Häuser, die späterhin errichtet wurden wieder derart erbaut, dass sie keine günstigen Nistgelegenheiten darboten. Die heutige Grosstadt Budapest ist eine verhältnismässig neuangelegte, moderne Stadt, die weniger Anziehungskraft ausübt, als die in der Vergangenheit spärlicher heimgesuchten Städte mit alten, hohen, verwitterten Mauerwerken, altmodischen Dachstühlen, oder wenigstens mit einzelnen derartigen Baulichkeiten. Auch Naumann, Floericke und andere betonen, dass der Segler altes, hohes Mauerwerk, beziehungsweise alte Städte bevorzugt.

In den letzten 10 Jahren vor dem Kriege wurden in dem genannten südwestlichen Teile von Buda sehr viele hohe Gebäude errichtet, die an noch leere Baugründe grenzend freie, kahle Feuermauern (Brandmauern) haben. In diesen befinden sich ab und zu solche Löcher, die den Seglern entsprechen können. In einigen Gassen stehen diese Feuermauern derart gereiht, dass sie den Basteien einer alten Burg ähneln.

Nach den Beringungsversuchen kehren jedoch die Segler stets zu ihren Nistorten zurück. Auch der von HEINROTH im Berliner Aquarium aufgezogene junge Segler kehrte in die unmittelbare Nähe Berlins zurück („Die Vögel Mitteleuropas“ I. Band. S. 270.). Bei diesem zähen Festhalten an den Heimatort wäre eine neuentstandene Nistgelegenheit noch kein Grund zu einer Ansiedlung in einer Gegend, in deren nächster Nähe vorher keine Kolonie bestand. Es muss demnach auch irgendeine grössere Veränderung eingetreten sein, welche die Segler von ihren ursprünglichen Nistorten vertrieb.

Meines Erachtens wurden diese Veränderungen durch den Weltkrieg herbeigeführt.

Bereits in den Jahren 1914—15 hatten manche Städte vom Geschützfeuer zu leiden. Es wurden auch andere Nistgelegenheiten zerstört. An der alten serbischen Grenze, hart am Donauufer, stand die alte Festung Semendria (Smederevo). Diese wurde nach den Mitteilungen mehrerer ungarischen Ornithologen (CHERNEL, DR. EUGEN NAGY), sowie nach meinen eigenen Beobachtungen im Jahre 1914, von mehreren Hunderten der Segler bewohnt. Die Mauern dieser Festung wurden jedoch am 6-ten und 7-ten Oktober 1915, als die Mackensen'sche Armee die Donau überschritt, gänzlich zerschossen, hörten hiemit auf fürderhin eine grössere Seglerkolonie beherbergen zu können.

Ich glaube die Zerstörungen des Krieges — vielleicht eben die Vernichtung der alten Festung Semendria — hatten die Segler dazu bewogen, im Jahre 1916 und auch später andere Nistgelegenheiten zu suchen. Da sie jetzt im südöstlichen Teile von Buda entsprechende Verhältnisse vorfanden, hatten sie sich eingebürgert. Nach dem Kriege wurden auch anderwärts Neuansiedlungen festgestellt, so von HEINRICH SCHENK im Jahre 1920 in Óverbász. (H. SCHENK: „Veränderungen in der Lokal-fauna“. Aquila, Tom: XXVIII. p. 214—215.)

Es wäre von grossem Interesse auch anderweitig ein besonderes Augenmerk darauf zu richten, welche Veränderungen in der lokalen Ornis in der letzten Zeit eingetreten sind, und inwieweit diese mit den Folgen des Weltkrieges in ursächliche Verbindung gebracht werden können.

Zum Schlusse will ich noch bemerken, dass der Mauersegler im heutigen (Rumpf-) Ungarn — Budapest ausgenommen — nur in wenigen — im westlichen und südwestlichen Teile des Landes gelegenen — Städten brütet, ausserdem an einzelnen anderen Örtlichkeiten (Lösswänden?, Burgruinen) westlich der Donau und in der nördlichen, gebirgigen Gegend (Komitat Heves). — Östlich der Donau besonders in der (heutigen) ungarischen Tiefebene ist er zur Zeit noch kein Brutvogel. In den Städten der Tiefebene fehlen aber auch die hohen alten, oder sonstwie anlockenden Gemäuer.*

Adatok a csicsörke (*Serinus canarius hortulanus* Koch) elterjedéséhez.

Irta: DR. MAUKS KÁROLY.

A csicsörke megfigyelésére már gyermekkoromban nyílt alkalmam, amennyiben e kedves madárka szülőföldemen: a Gömör-megyei Vereskőn nagyon gyakori volt. Vereskő a Garam forrásterületének közelében fekszik, fenyőrengeteg közepén, a Királyhegy és a murányi fensík között elfolyó felső Garam partján. Amennyire a nyolcvanas évek közepére eső időre vissza tudok emlékezni, főleg a nyári hónapokban láttunk itt sok csicsörkét, még pedig fiatal s öreget vegyesen. Kedvenc tartózkodási helyük

* Bereits nach der Abfassung dieses Aufsatzes erhielt ich von DR. NIKOLAUS VASVÁRI die Nachricht, dass er am 18. VI. 1928. beim Madaras-Teiche neben Örkény eine grössere Anzahl Mauersegler beobachtete, und dass ihm durch den Oberstleutnant von KOMÁTHY mitgeteilt wurde, dass diese in den Höhlen der Pappelbäume des dortigen Waldes nisten. Örkény liegt aber in der ungarischen Tiefebene, etwa 50 km. südöstlich von Budapest. Wenn hier das Klima entspricht, muss es auch in Budapest entsprechen. Dies spricht für meine — oben ausgesprochene — Ansicht. DR. DORNING.